

नक्षत्रकल्पः शांतिकल्पश्चेति द्वौ तदुक्तम् नक्षत्रकल्पो वेदानां संहितानां तथैव च चतुर्थः स्यादांगिरसः शांतिकल्पश्च पंचम इति नक्षत्रकल्पादीनां क
र्तारस्तत्तन्नामभिरुच्यन्ते ॥ ४॥५॥ मत्पितुर्मुखादिति प्रथमं व्यासः षट्संहिताः कृत्वा मत्पित्रोर्महर्षणाय प्रादात् तस्य च मुखे देते त्रय्यारुण्यादयः
एकैकां संहितामधीयन्त एतेषां षण्णां शिष्यः अहं ताः सर्वाः समधीतवान् ॥ ६॥ रामशिष्यो योऽकृतव्रण एवं च त्वारो वयम् मूलसंहिता इत्यनेन त
तः संहिता बाहुल्यं सूचितम् ॥ ७॥ शुकपरीक्षितं वादे निरूपितमपि पुराणलक्षणं तद्भेदकथनाय दर्शयति पुराणेति ॥ ८॥ अस्य विश्वस्य अत्र
सर्गो विसर्गश्च स्थानं पोषणमूतयः मन्वन्तरे शानुकथानिरोधो मुक्तिराश्रय इत्यत्रोक्तेः स्थानपोषणे वृत्तिरक्षाशब्दाभ्यामुच्येते अंतराणि मन्वन्तराणि

नक्षत्रकल्पः शांतिश्च कश्यपांगिरसादयः ॥ एते आथर्वणाचार्याः शृणु पौराणिकान्मुने ॥ ४॥ त्रय्यारुणिः कश्य
पश्च सावर्णि रकृतव्रणः ॥ वैशंपायनहारीतौ षड्पौराणिका इमे ॥ ५॥ अधीयन्त व्यासशिष्याः संहितां मत्पितुर्मु
खात् ॥ एकैकामहमेतेषां शिष्यः सर्वाः समध्यगाम् ॥ ६॥ कश्यपोऽहं च सावर्णि रामशिष्योऽकृतव्रणः ॥ अधीम
हिव्यासशिष्याश्च तस्मै मूलसंहिताः ॥ ७॥ पुराणलक्षणं ब्रह्मन् ब्रह्मर्षिभिर्निरूपितम् ॥ शृणुष्व बुद्धिमाश्रित्य वे
दशास्त्रानुसारतः ॥ ८॥ सर्गोऽस्याथ विसर्गश्च वृत्तिरक्षांतराणि च ॥ वंशो वंश्यानुचरितं संस्था हेतुरपाश्रयः ॥ ९॥
दशाभिर्लक्षणैर्युक्तं पुराणं तद्विदो विदुः ॥ केचित्पंचविधं ब्रह्मन् महदल्पव्यवस्थया ॥ १०॥ अव्याकृतगुणक्षोभा
न्महतस्त्रितोऽहमः ॥ भूतसूक्ष्मेन्द्रियार्थानां संभवः सर्ग उच्यते ॥ ११॥

वंशो वंश्यानुचरितमिति ईशानुकथाः

संस्थानिरोधः अनेनैवात्यंतिकलय रूपामुक्तिरप्युक्ता हेतुशब्देन जीवाश्रयवासनाशब्दवाच्या ऊतयोगृहीताः ॥ ९॥ दशाभिरेतैर्लक्षणैरर्थैर्युक्तं म
हापुराणं विदुः केचित्पंचविधम् सर्गश्च प्रतिसर्गश्च वंशो मन्वन्तराणि च वंशानुचरितं चेति पुराणं पंचलक्षणमिति महत्पुराणमल्पं चेति व्यवस्थया यत्र
दशापिलक्षणानि पृथक् निरूप्यन्ते तन्महापुराणम् यत्र त्वन्येषां पंचस्वेवांतर्भावस्य विवक्षा तदल्पमिति व्यवस्थयेत्यर्थः ॥ १०॥ सर्गादिलक्षणानि
व्याचष्टे अव्याकृतेत्यादिना प्रधानस्य गुणानां क्षोभात् यो महान्तस्माद्यस्त्रिदहंकारस्तस्माद्भूतमात्राणां सूक्ष्माणामिन्द्रियाणां च तदर्थानां च स्थूला
नां देवतानां च संभवः सर्गः कारणसृष्टिः सर्ग इत्यर्थः उच्यत इति यथाऽपेक्षमुत्तरत्राप्यनुषंगः ॥ ११॥